O nouă ipoteză privitoare la asasinatul politic de la Chicago

„Unul dintre lucrurile care le-am înţeles de fapt foarte târziu – probabil la 10 ani de la plecare – a fost legat de impresia de normalitate şi de obiectivitate pe care o aveam când trăiam în România. Nu-mi dădeam deloc seama atunci *cât de mult erau manipulate mijloacele de comunicare*, toate revistele" (I.P. Culianu, dec.1990)

În dec. 1990 Culianu îi povestea Gabrielei Adameşteanu că în studenţia bucureşteană venise la el un securist spre a-l racola. Acela, după ce a aflat că tânărul nutrea dorinţa de a lucra în redacţia unei reviste literare, l-a asigurat că Securitatea îi poate îndeplini visul. În 1992 P. Drogeanu şi-a amintit că I. P. Culianu primise înainte de a rămâne în Italia postul din redacţia Secolului XX (v. rev. „22" din 22-23mai 2011, p. 13 şi L.A.I. din 18 mai 1992, p.7). Decizia de a rămâne în Italia a atras după sine abandonarea visului de a lucra la cea mai prestigioasă revistă culturală scoasă în spatele Cortinei de fier, dar foarte probabil nu şi abandonarea colaborării sale cu Securitatea, cu atât mai greu de realizat cu cât temuta instituţie i-a trimis un colaborator al ei în Lagărul de refugiaţi de la Latina din apropierea Romei (v. A. Oişteanu, *Asasinarea lui Culianu*, în Ogl. Lit., aug.2011, p.7065). Fără curajul şi inteligenţa lui Al. Paleologu, în acel interviu din decembrie Culianu a pretins că ar fi refuzat colaborarea cu Securitatea. Marian Popa în extrem de documentata *Istorie a literaturii române de azi pe mâine* (2001, vol.II, p.1173) semnala însă „auto-deconspirarea" lui Culianu care accepta să fie publicat şi lăudat de S. Antohi în perioada în care niciunui alt fugar din ţara comunistă nu i se publicau articole în RSR şi nici interviuri. Abia mai târziu s-au luminat unele amănunte ale „deconspirării". Fiindcă însuşi S. Antohi, în rev. „22" din 12 aug. 2008, a recunoscut că a colaborat cu Securitatea şi că nu are titlul de doctor aşa cum a pretins. În ce-l priveşte pe Culianu, „fenomenul exploziv introdus în cultura română" (A. Codoban), vom observa că abundenta sa mediatizare din 1992 încoace s-a făcut în principal prin răspândirea (în scris, la radio şi la TV) de minciuni brodate în jurul unei inventate cariere de istoric al religiilor predând la Chicago la catedra marelui Eliade (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *În ţara lui Eliade*, în rev. *Acolada*, 10/2011). E drept însă că reclama, prin însăşi natura ei, este făcută din tot soiul de exagerări. Rostul ei nu este cel de-a prezenta adevărul, ci de a face cât mai cunoscut un produs.

În cazul „produsului Culianu" avem de-a face cu cea mai mincinoasă, mai des difuzată şi mai exagerată reclamă care a fost vreodată făcută unui scriitor român. Şi totuşi credem că avantajele strategiei adoptate după înlăturarea prin asasinat a celui care a criticat în *Lumea liberă* de la New York neo-comunismul de la Bucureşti nu sînt atât de mari pe cât apar dezavantajele legate de discrepanţa dintre reclamă şi adevăr. De pildă, în biografia pe care o publică la zece ani de la asasinarea fratelui ei, Tereza Culianu-Petrescu nu scrie nicăieri că Ioan Petru Culianu ar fi predat istoria religiilor altfel decât în calitate de visiting professor (Obs. Cult., 87/23oct.2001). Acelaşi lucru apare şi în *Curriculum vitae* întocmit de I.P. Culianu la sfârşitul anului 1990 din care extragem următoarele: „În 1987, doctoratul în litere şi ştiinţe umane la Sorbona, după care va fi visiting professor la Divinity School - Chicago (1987-1988) ca şi la Universitatea din Siena, Arezzo, Italia" (L.A.I, 18 mai 1992, p.3).

În schimb, în filmele despre Culianu (TVR 1, 28 mai 2008 şi în filmul difuzat pe 28 februarie 2010) s-au repetat minciunile lansate din 1992 prin dicţionarul scos la Davis (SUA) de un fost director de la Ager Press: „După un deceniu la Groningen, Culianu a fost invitat ca Visiting Professor la University of Chicago (1986-1988), după care a fost numit profesor plin al aceleiaşi universităţi" (v. *Românii în ştiinţa şi cultura occidentală*, redactor şef Ion Manea, 1992, p.113). Neadevărul patentat după care I. P. Culianu ar fi predat la Divinity School ca „profesor plin" nu merită vreun comentariu. De semnalat ar fi doar faptul că n-a apucat să fie angajat nici ca „profesor asociat", întrucât era cetăţean olandez şi „green card"-ul l-a primit doar cu o lună înainte de a fi asasinat. Din păcate, lipsa de discernământ a unora care se presupune că au citit biografia alcătuită de T. Culianu-Petrescu (din cărţile pe care tot ei le citează) i-a făcut pe mulţi scriitori să repete neadevărurile destinate unui public incult.

Propagând succese profesionale inexistente, ei au scos la lumină insuccesele carierei academice a lui Culianu, în calitatea sa de aşa-zis „urmaş al lui Eliade": În cei 12 ani cât a predat limba şi cultura română la catedra de romanistică a Universităţii din Groningen, postul său nu a avut prea multe tangenţe cu lucrările de istoria religiilor pe care le făcea în timpul liber spre a obţine doctoratul de stat la Sorbona. Aceasta este realitatea pe care preferă să nu o observe cei care fac reclamă „produsului Culianu". Pe de altă parte, devenit la 1 ianuarie 1986 profesor asociat de limba şi cultura română la Groningen (la zece ani de la angajarea din 1976), titlul – mult vehiculat de mass-media dar în cu totul alt context –, i-a folosit lui Culianu un timp foarte scurt, întrucât nu mult după cele două conferinţe pe care i le aranjase Mircea Eliade în SUA, Culianu a părăsit catedra de limbi romanice a lui Noomen şi s-a mutat la Wassenaar unde, lucrând câteva luni la un institut ca „Fellow în Residence" şi-a terminat (la limita timpului permis) teza pentru doctoratul de stat în litere şi ştiinţe umane.

Pe 27 oct. 2011, G. Romanato (un prieten din studenţia italiană a lui Culianu) repeta într-un articol neadevărul referitor la istoria religiilor pe care Culianu ar fi predat-o la Groningen, şi de acolo în SUA ca urmaş al lui Eliade: „Alla fine del 1976 passò a insegnare in Olanda, a Groninga, e una decina d'anni dopo negli Stati Uniti, a Chicago, adottato dal suo celebre connazionale Mircea Eliade come proprio erede e successore" (v. G. Romanato, *Venti anni fa veniva assassinato dal colpo di una calibro 25 lo storico romeno Ioan Petru Culianu, quel dissidente che studiava le religioni*, L'Osservatore Romano, 27 ott. 2011). Oare de ce repetă aceste minciuni foştii prieteni din studenţia lui Culianu? Dacă sînt aşa de convinşi de valoarea operei rămase după asasinarea a lui Culianu, de ce se agaţă cu disperare de neadevăruri? Pare a fi un mister de nepătruns. La fel de nepătruns ca şi misterul asasinatului politic din 1991, nedezlegat nici după douăzeci de ani.

După „eliberarea ce ne-a venit de sus, din balcon" (Petru Ursache, în Dacia lit. 6-2011) fosta Editură Politică şi pe urmele ei alte edituri au tot înşirat verzi şi uscate despre autorul de science-fiction devenit la modul imaginar „profesor plin la Chicago" (Ed. Academiei) sau, mai modest, dar la fel de fals, „profesor asociat la Divinity School din Chicago"(Dan Petrescu, în vol. *Pergamentul diafan*, Ed. Nemira, 1993, p. 3). Dovadă că ceea ce i-a impresionat pe toţi la Culianu, prezentat cu surle şi tobe ca un „nou-Eliade" (apud. S. Antohi), nu a fost atât opera stiinţifică în cinci volume, şi nici cele trei cărţi de povestiri (*Hesperus*, Ed. Univers, 1992, *Pergamentul diafan* şi *Arta fugii*). În primul rând ei au fost cuceriţi de „reclama Culianu" prezentând o inexistentă carieră profesională pe tărâmul istoriei religiilor strălucind în Olanda şi în America.

Deşi pe 18 mai 1992 suplimentul *Litere, Arte & Idei* a publicat acel *Curriculum vitae* alcătuit de Culianu în noiembrie 1990 în vederea angajării sale ca profesor asociat la universitatea unde Mircea Eliade predase trei decenii, informaţiile difuzate de mijloacele de comunicare – continuând după 1990 a fi manipulate de „profitologii" comunismului, „corectaţi politic" (apud.P. Ursache) –, au făcut mereu abstracţie de adevărul pus în pagină de însuşi Culianu. Fostul director de la Ager Press i-a „cosmetizat" primul cariera de istoric al religiilor, atribuindu-i din buzunar titluri pe care n-a apucat să le aibă (v. *Românii în Ştiinţa şi cultura occidentală*, Davis, 1992, p. 113). Pe lângă titlul academic de „profesor plin", el i-a mai „aranjat" şi perioada olandeză, folosind minciuna prin omisiune. Adică nu a precizat că la Groningen Culianu a predat 12 ani limba şi cultura română.

În „reclama Culianu" televizată pe 28 februarie 2010, minciuna prin omisiune a fost cuplată cu un neadevăr grosolan privitor la gradul universitar avut de Culianu în Olanda. După realizatorii celui de-al treilea film despre Culianu, scriitorul ar fi fost între 1976-1986 la Groningen „profesor asociat". La cele două falsuri lipsite de dramatism (o minciună prin omisiune şi un fals privitor la gradul universitar) formatorii de opinie s-au gândit să adauge încă un neadevăr: au spus că Ambasadorul României comuniste ar fi vorbit cu şeful catedrei de romanistică să-i împiedice angajarea. În realitate, postul de asistent la universitatea olandeză Culianu l-a primit ca urmare a unei „pile" la profesorul Noomen pusă de Marin Mincu, care în 1976 era trimis de oficialităţile comuniste în Italia să predea limba română („graţie prof. Marin Mincu... şi prof. Noomen de la Universitatea din Groningen, Culianu avea... perspectiva numirii la această universitate", v. *Dialoguri întrerupte*, Iaşi, 2004, p.81).

Sursa de inspiraţie pentru minciuna difuzată de TV-Cultural în ultima duminică a lunii februarie 2010 cu ocazia unei noi reclame a „produsului Culianu" nu e greu de ghicit. După stabilirea lui Mircea Eliade în Franţa, reprezentanţii României ocupate de armata sovietică s-au opus la angajarea acestuia ca profesor universitar la Paris. Or, dacă tot se străduiesc de douăzeci de ani să-l înlocuiască pe Eliade prin Culianu, ce i-ar putea împiedica pe manipulatori să recurgă pe alocuri şi la efecte „teatrale"? Prea e plicticos de repetat doar minciunile sfruntate din 1992, din enciclopedia lui Ion Manea, colaborator al Securităţii cu note despre Mircea Eliade (Ed. Mica Valahie, 2008, p. 119). După fişa dicţionarului scos de Manea, asistentul de limba română de la catedra lui Noomen ar fi fost „profesor asociat" în Olanda cu vreo opt ani înainte de 1986.

E drept că în bio-bibliografia scrisă în vederea angajării la Divinity School, Culianu se fereşte a consemna informaţii fără legătură cu istoria religiilor. De aceea el nu va trece că în perioada 1976-1986 a fost la Groningen asistent de limba şi literatura română până în 1985 şi profesor asociat de la 1 ian. 1986 (v.scrisoarea din 14 ian 1986, în *Dialoguri întrerupte*, 2004, p.279). Optând pentru omiterea carierei sale de la Groningen, Culianu a nesocotit sfatul pe care Mircea Eliade i l-a dat pe 31 martie 1976, când îi scria: „în *Curriculum* vei spune că te-ai ocupat mai ales cu folclorul şi cultura populară românească". Probabil că folclorul şi cultura populară nu îi apăruseră a fi lesne etichetabile ca „jocuri ale minţii".

Realizatorii celor trei filme de televiziune (două în 2007-2008 şi unul în 2010) afirmând că I. P. Culianu ar fi fost din 1976 şi până în 1986 „profesor asociat" în Olanda, n-au făcut altceva decât să accentueze asupra laturii nefericite a carierei lui Culianu subminată de un doctorat de stat obţinut la limita timpului admisibil, după zece ani de la înscriere. Desigur fără să-şi dea seama. Ei au crezut că fac reclamă „produsului Culianu", bazându-se pe credulitatea telespectatorilor. De fapt, aşa cum bine s-a observat, „pactul cu mediocritatea marelui public" asigură la nesfârşit succesul mediatizării minciunilor legate de cosmetizatul profesorat din Olanda şi din America al lui Ioan Petru Culianu.

La Santa Barbara, în zilele unui colocviu închinat operei ştiinţifice a lui Mircea Eliade (nov. 1974) s-a vorbit de *„Mircea Eliade's era"* pentru domeniul istoriei religiilor. După lansarea „fenomenului exploziv" odată cu asasinarea tânărului promiţător ajuns în pragul angajării la Divinity School putem şi noi spune că trăim şi am trăit în *era „noului Eliade" impus cu forţa reclamei bazată pe minciuni.* Reclama „Culianu", televizată prin TVR1 în mai 2008, s-a intitulat *Culianu în ţara lui Ceauşescu* (Partea întâi) şi *O moarte la Chicago* (Partea II-a). Pentru ca minciunile ei să se fixeze cât mai bine în capul tinerilor, ambele filme au fost proiectate studenţilor ieşeni pe 26 ian. 2009 în Aula Magna a Universităţii „Al. I. Cuza", iar duminică 28 februarie 2010, ei au putut vedea pe postul TVR-Cultural cel de-al treilea film despre Culianu.

În toate cele trei filme de reclamă a „podusului Culianu" s-a sugerat telespectatorilor că ucigaşul psiho-sociologului autor de science fiction ar fi fost legionar, fără a se menţiona că a fost o crimă „cu semnătură". Pentru U. Eco, uciderea lui Culianu ar fi purtat semnătura KGB, indicând suprimarea unui trădător. În cazul asasinatului de la Chicago, victima a fost umilită prin împuşcare în ceafă în WC-ul universităţii la care preda ca visiting professor înainte de angajarea sa ca profesor asociat. Presupunând un astfel de scenariu, prin indicarea unui criminal legionar, însăşi victima trădătoare e plasată în rândul legionarilor. A. Oişteanu repetă ce s-a mai spus despre execuţia „cvasi-rituală" cu mesajul *„cine face ca el, ca el va păţi"* (v. rev. Ogl. Lit., august 2011, p.7065). Apoi aminteşte de presupusa implicare în asasinat a unei „organizaţii legionaroide", dar se fereşte a trage concluzia care se impune din asemenea premize. Un cercetător italian, lăsând de-o parte scenariul suprimării profesorului I.P. Culianu ca trădător, avansează o ipoteză originală după care Culianu, simpatizând dreapta cea mai compromisă, ar fi optat în Italia pentru o atare directie, infiltrându-se în organizaţia *Gladio.* De aici i s-ar fi tras moartea, când se aştepta mai puţin. În opinia lui Ezio Albrile, tânărul Culianu ar fi avut „una certa simpatia per la destra più compromessa". La Paris era găzduit Philippe Lavastine (1908-1999), „indologo e sanscritista, amico di Eliade". În timpul ocupaţiei, indianistul ar fi colaborat cu nemţii, ceea ce ar fi atras condamnarea sa, de care a scăpat cu fuga. „Tutte queste circostanze possono essere fortuite, ma possono anche rappresentare un precedente, una traccia nel ricostruire la carriera di un infiltrato in una organizzazione molto potente qual era *Gladio*". Or, afilierea la organizaţiile secrete, oferă aderenţilor „il senso clandestino di onnipotenza e il disprezzo – *„gnostico" oseremmo dire – verso la gente comune, il „popolo bue"*. Un'attitudine ostentata dal Culianu in tanti scritti, anche se ufficialmente classificati come „scientifici" (Ezio Albrile, *Smeraldi sognanti. Un'altra ipotesi sul professor Culianu*"). Culianu ar fi avut soarta oricărui agent secret, suprimat după ani de zile: „qualcuno sarebbe giunto a presentare il conto. ...Culianu non aveva valutato la lunga e implacabile mano della CIA nelle rivoluzioni dell'area balcanica e il patto scellerato e „democratico" fra la CIA e il KGB, il cui

Isabela VASILIU-SCRABA

(Continuare în pag. 26)

Livada de vişini

altfel sunt trei etape ale visului unei lumi mai bune, mai luminoase, în opera dramatică a lui Cehov. Verşinin spune *peste trei sute de ani*, Vanea *peste două sute de ani*, iar Petea reduce totul la o singură sută. Prin comparaţie, sigur că un anume mai bine s-a produs faţă de acum trei sute de ani, faţă de acum două sute de ani, chiar faţă de acum o sută de ani, dar cu câte sacrificii de vieţi şi de chipuri de a înţelege lumea, prea multe.

Ciudat cum viitorul luminos al omenirii îl prevesteau personaje atât de diferite la Cehov. Nici Verşinin, nici Vanea nu aveau stofă de revoluţionari, ei mizau pe evoluţie, evoluţia lumii, doar studentul rătăcitor Petea este clar exponentul revoluţiei, poate pentru că, între timp, aceasta se precizase în societatea rusă. Să nu uităm că Cehov n-a prins nici măcar prima revoluţie rusă şi totuşi a luat pulsul acestei tulburi dorinţe/năzuinţe ruseşti spre un mai bine care, cum s-a văzut, a sacrificat nu numai livezi de vişini, ci şi vieţi, zeci de milioane de vieţi.

Cât despre operele complete, pe acestea le-a sacrificat altceva, progresul, eternul progres, care dă la o parte tot ce ar sta în calea pragmatismului sălbatic al unei lumi unde frumosul nu mai are alt rol decât acela de investiţie şi preţ de piaţă. O lume devenită ea însăşi simplă piaţă de desfacere, cu oamenii ţinte vii pentru vânzătorii de orice, de la pătlăgele roşii sau vinete până la softuri.

Nicolae PRELIPCEANU

Zigzaguri

nu rămâi în memoria lor, nici chiar dacă eşti prozator. Scrii, dar n-ai ecou, sau dacă-l ai, e slab şi efemer. Publicul tău e, adesea, mai restrâns decât cel pe care îl are un autor tradus, mai ales dacă e din spaţiul anglo-saxon. Rezultă totodată că avem o intelectualitate de vârstă medie cu biblioteci alcătuite, preponderent, din cărţi englezeşti şi americane, în care nu mai au loc cărţile din literatura naţională. Snobismul (manifestat în trecut printr-un străinism ostentativ, când filogrec, când filofrancez, când filogerman, când filorus) e în gena noastră de – cum s-a observat – firi cameleonice, oportuniste, „plastice", pofticioase de produsele de orice fel ale altora. Fie că recunoaşte, fie că nu, cine-i „marcat" de o carte străină e atras de societatea înfăţişată în ea şi-o uită, cel puţin pe durata lecturii, sau o consideră inferioară, pe cea în care trăieşte. De asemenea e sedus de limba celui ce-a scris-o şi crede uneori că a sa nu se ridică la posibilităţile expresive ale acesteia. Nu fac procese de intenţie, dar nu pot să nu observ că atare preferinţe (reflexe ale unor mode internaţionale) echivalează, chiar fără să aibă vreo notă de protest, cu refuzul atât al unei realităţi literare, cât şi al unei realităţi sociale, se înţelege, ambele româneşti. Cei ce le etalează se simt (nu-i nevoie s-o declare) neangajaţi de cele ce se întâmplă acasă. Lumea şi literatura românească pot să aibă cea mai rea soartă, lucrul acesta n-o să-i „marcheze": ei au lumea şi literatura lor. Şi un ultim amănunt: pagina în care sunt publicate „topurile" e de fiecare dată vizavi de cea în care apar articolele săptămânale ale d-lui Nicolae Manolescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România. Însă (aşa pare din fotografia care îi însoţeşte textele), d-sa nu le dă importanţă, ci reflectează la alte teme. Nu priveşte alături, jos, ci în înalt şi departe.

Constantin CĂLIN

O nouă ipoteză

momento decisivo furono gli incontri di Malta nel 1988. Culianu aveva sempre considerato il KGB l'unico artefice di queste rivoluzioni ma si era sbagliato" (Ezio Albrile, *Smeraldi sognanti. Un'altra ipotesi sul professor Culianu*").

Originala ipoteză a lui E. Albrile prin care Culianu ar fi fost „infiltrat" într-o organizaţie italiană de dreapta ne pare însă a avea neajunsul de a complica o situaţie şi aşa destul de complicată. Ce putea oare să-l determine să se alăture în Italia unei lupte subversive „care nu era lupta lui"? În opinia noastră, iubirea pentru Paola, o admiratoare a lui Evola implicată în dubioase activităţi politice, nu poate figura drept motiv. Dacă în terorismul unui stat poliţienesc de stânga nici un carierist n-a putut ocoli colaborarea cu Securitatea, este greu de presupus că în Italia anilor şaptezeci Culianu, chiar având simpatii de dreapta şi fiind îndrăgostit, s-ar fi infiltrat benevol în organizaţia *Gladio* înfiinţată spre a-i apăra pe italieni de pericolul sovietic.

Corelată cu remanierea dosarelor de Securitate ale lui Culianu, din care au fost scoase multe pagini, o altă ipoteza ar fi că I. P. Culianu, racolat de Securitate înainte de plecarea în Italia ar fi trădat Securitatea. Despre ameninţările la care a fost supus I.P. Culianu înainte cu câteva luni să fie ucis, Tereza notează că „în august 1990 Ambasada României din SUA cere colecţia revistelor" *„Lumea liberă"* din New York unde Culianu scria articole politice la rubrica *Scoptophilia*. „Cum şi pe adresa revistei, şi pe a lui personală încep să sosească scrisori cu insulte şi ameninţări, I. P. Culianu preferă [pe 22 dec. 1990] să-şi oprească articolele" (T. Culianu-Petrescu, *O biografie*, în Obs. Cult. 87/23 oct. 2001). Fratele său – care-i spusese Gabrielei Adameşteanu în decembrie 1990 că „prostia Securităţii române este epocală şi de o profunzime nemaivăzută" (v. rev.22, 5 aprilie 1991) –, ar fi fost asasinat de Securitatea comunistă „aşa cum opina gen. I. Pacepa" (ibd.).

Interesant este un vis avut de M. Eliade în care Culianu îi apărea „legat" de RSR şi „dezlegat" de istoria religiilor. În vis se făcea că protejatul lui Eliade ar fi putut intra în posesia excepţionalei biblioteci de istoria religiilor care i-a aparţinut lui Cumont. Dar tânărul Culianu nu s-ar fi arătat prea entuziasmat de biblioteca de care intenţiona să scape trimiţând-o la Bucureşti şi nici n-ar fi împărtăşit bucuria lui Eliade. Chiar s-ar fi ferit să-l privească pe Eliade în faţă (v. M. Eliade, 9 dec. 1978, în *Dialoguri întrerupte*, 2004, p.168). Visul acesta Eliade l-a avut la vremea în care Culianu îi scria că îl bate gândul să-şi recupereze „autenticitatea" apucându-se de comerţ pentru câţiva ani, nu înainte însă de a ajunge cineva (v. scrisoarea lui Culianu din 22 noiembrie 1978). Era chiar perioada în care Ezio Albrile presupune că Ioan Petru Culianu ar fi fost infiltrat în *Gladio*.

Isabela VASILIU-SCRABA

„Sindromul Pericle"

manieră. În 1891, când baronul părăsea pentru totdeauna Parisul, tocmai începuse era automobilului.

Intervenţiile energice şi radicale asupra urbanisticii capitalei i-au iritat pe parizieni şi au fost întâmpinate cu ostilitate de către politicieni. Cheltuielile enorme – 2,5 miliarde franci aur - precum şi creditele discutabile l-au făcut pe Jules Ferry, gazetar, deputat şi viitorul primar al Parisului să reacţioneze violent împotriva lui Haussman. După publicarea acidei „socoteli" făcute de Jules Ferry intitulată „Les comptes fantastiques d'Hausamann", baronul a fost demis din funcţia de prefect al departamentului Seine în 1869. Cele ce au urmat – războiul franco-prusac, încheiat cu dezastrul de la Sedan din 1870, Comuna din Paris cu evenimentele sale sângeroase, din 1871, ca şi ostilitatea acumulată împotriva sa în cercurile politice, l-au împiedicat pe Haussmann să mai acceadă într-o funcţie publică, însă realizările sale din cei 17 ani cât condusese Parisul rămân pentru totdeauna legate de istoria capitalei franceze, iar unul din cele mai importante bulevarde pariziene îi poartă numele.

După exemplul dat de Haussmann, şi alte capitale europene – Viena, Londra, Budapesta, Berlin şi chiar Bucureştiul interbelic – au procedat la regândirea şi modernizarea urbanisticii. Din păcate, exemplul a fost molipsitor pentru Hitler. În volumul memorialistic intitulată *„În inima celui de-Al Treilea Reich"*, Albert Speer, arhitectul lui Hitler, relatează faptul că în timpul întâlnirilor de lucru, Fuhrerul repeta obsedant că Berlinul e *„un mare oraş, dar nu o metropolă. Priviţi Parisul – spunea Hitler – cel mai frumos oraş din lume, sau Viena. Iată oraşele care au unitate. Berlinul n-i decât o îngrămădeală anarhică de case. Trebuie să depăşim Parisul şi Viena"*. Admiraţia amestecată cu invidie l-a determinat pe Hitler în momentul în care şi-a dat seama că este pierdut să ordone aruncarea în aer a Parisului, lucru care din fericire nu s-a întâmplat.

Ceea ce îl impresiona cel mai mult la Paris pe Hitler erau chiar bulevardele tăiate de Haussmann între 1853 şi 1869. *„Îl considera pe Haussmann cel mai mare urbanist din istorie, dar spera că eu îl voi întrece"*, notează Alber Speer în memoriile sale. Şi adaugă: *„Lupta îndelungată a lui Haussmann făcea să se prevadă că proiectul său* (al lui Hitler, n.n.) *se va izbi de rezistenţă. Numai autoritatea sa, afirma el, va reuşi să-l impună"*. Hitler a reuşit să impună aprobarea proiectului colosal al Căii Triumfale, dar lucrarea s-a oprit la plan, pe hârtie, şi la demolări. Războiul a înghiţit fondurile necesare, aşa că realizarea lui a fost amânată după încheierea conflagraţiei mondiale pe care o provocase, iar Hitler s-a sinucis în aprilie 1945. Haussmann a dat Parisului, cu inerentele sacrificii, o urbanistică modernă, care ţinea cont de necesităţile socio-economice ale timpului său, dar şi în perspectivă. Pe Hitler nu l-a interesat decât realizarea imediată a ambiţiosului său coşmar, fără a ţine în vreun fel cont de discrepanţa flagrantă dintre acesta şi Berlin, dintre monumentele megalitice pe care le dorea şi oameni.

Dureros, dar benefic, programul lui Haussmann a modernizat Parisul şi i-a dat strălucire. Copierea modelului Haussmann de către Hitler şi Ceauşescu, fără înţelegerea cauzelor şi în dispreţul comunităţii, dar şi a legilor urbanisticii a însemnat un dezastru pentru Berlin. Ce a creat însă Hitler, în vederea purtării războiului, a deplasării rapide a trupelor, dar care şi-au dovedit eficacitatea în timp de pace sunt autostrăzile. Exemplul dat de Haussmann, în răstălmăcirea minţii bolnave a lui Hitler s-a dovedit a fi nefast. Invers, autostrăzile, căile malefice ale Apocalipsei naziste, s-au dovedit a fi benefice pentru lumea civilizată.

Mariana ŞENILĂ-VASILIU

Însemnări de poet

mine însumi, un test la care mă supuneam aproape cotidian. Într-un fel, am supravieţuit prin poezie, pierzîndu-mă totodată printr-însa, aşa cum mă pierd şi azi, inevitabil, ca prin orice act de viaţă reprezentativă ce se consumă pe sine.

*

Există vieţi poetice (romantice, aventuroase), de parcă împrejurările doresc să facă din individ ceea ce n-a putut face el însuşi cu sine.

*

Poezia e o neputinţă de realizare absolută transpusă în eternitate, o aspiraţie ratată, proiectată, prin reificarea textuală, pe ecranul cosmic.

*

Poezia şi iubirea: ambele încercări dureroase, drame nu numai ale apropierii, ci şi ale despărţirii ce ne solidarizează cu destinul nostru prin caracterul lor de jertfă. Tentative de-a ne împlini prin recursul la Celălalt, recurs iluzoriu întrucît Celălalt e doar o răsfrîngere a noastră, ca neîmplinire fără leac.

*

Poezia ca o paradoxală boală salvatoare.

*

Cei mai mari poeţi nu pot fi circumscrişi unei singure filosofii, doctrine, şcoli. Despre Homer s-a afirmat pe bună dreptate că n-a fost nici platonician, nici peripatetic, nici stoic,

Lansarea volumului *Instrumentul de tortură* de Ioan Bran (după 23 de ani de la deces), la Biblioteca Judeţeană Satu Mare: Ion Vădan, Mircea Ardelean, Radu Ulmeanu

nici epicureu, ci din toate câte puţin. Un veritabil cal troian în cetatea gloriei, din care pricină îl revendică posteritatea cu atîta tărie...

*

Orice profunzime veritabilă nu poate fi decît onestă.

*

Poetul acordă nefericirii o stranie nuanţă de fericire, fericirea hieratică a Formei. Forma e o mască prin care devenim suportabili pentru noi înşine.

*

Dacă mă mîhnesc unele aprecieri răuvoitoare asupra poeziei mele, care purced, vai, nu o dată, vădit din indispoziţia provocată de activitatea critică a subsemnatului, mă bucură, compensator, acceptarea ei favorabilă, nu o dată cald comprehensivă, din partea celor ce o pot priza din interior, adică din partea unor poeţi şi critici-poeţi de seamă. Cu riscul de-a contraria pe unii confraţi, n-aş putea trece uşor peste aserţiunea lui Baudelaire, potrivit căreia poetul e cel mai bun critic. Întrucît acesta se pune în situaţia de-a plăsmui el însuşi poezia, îi percepe simptomele aidoma unui medic ce-ar suferi el însuşi de boala tratată la alţii. Se produce astfel, intuitiv, o comuniune lăuntrică între subiect şi obiect, cel dintîi difuzîndu-se în cel de-al doilea, asumîndu-l ca pe o modalitate proprie de „a fi ori a nu fi". Nu o aproximaţie, ci un joc pe viaţă şi pe moarte precum ruleta rusească.

*

Poezia: o adîncime care ucide suprafaţa cu scopul de a-şi însuşi pielea ei.

*

Orice creaţie autentică e un contract cu transcendenţa. De unde suspiciunea creaţiei faţă de lume şi a lumii faţă de creaţie.

Gheorghe GRIGURCU